

WPROWADZENIE

W procesie rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego następuje przebudowa bazy ekonomicznej kraju oraz układów regionalnych i lokalnych. W fazie industrialnej przemysł traktowano jako podstawowy czynnik rozwoju gospodarczego, natomiast w fazie postindustrialnej tę funkcję przejmują sektory usługowe. Do tej problematyki nawiązują treści prezentowanych prac poświęconych wybranym zagadnieniom usług transportowych i turystycznych. Sektory te w odmiennym stopniu wpływają na kształtowanie gospodarki. Rozwój transportu umożliwia integrację przestrzenną działalności gospodarczej w drodze sieciowych powiązań przestrzenno-produkcyjnych, dając możliwość przemieszczania gotowych produktów, surowców, materiałów, energii między miejscami ich występowania a obszarami rynkowymi, zaś rozwój związanej z nim infrastruktury jest także ważnym czynnikiem lokalizacji działalności gospodarczej oraz wzrostu dostępności układów przestrzennych. Natomiast rozwój usług turystycznych powiązany jest głównie z zasobami finansowymi ludności, ich upodobaniami oraz chęcią spędzania wolnego czasu poza miejscem stałego zamieszkania. Podkreślają to prace poszczególnych autorów prezentujące własne wyniki badań, które są na różnym etapie realizacji.

W artykule wprowadzającym W. Sadkowski, na podstawie literatury przedmiotu, dokonuje przeglądu wybranych zagadnień dotyczących funkcji usług oraz ich klasyfikacji. Przedstawiono podstawowe definicje przedsiębiorstwa usługowego, problematykę jego zarządzania oraz reguły działalności usługowej. Zwrócono uwagę na funkcje sektora usługowego oraz na wpływ jakości świadczonych usług na wyniki finansowe podmiotów gospodarczych.

Problematykę pierwszej grupy prac otwiera artykuł T. Bocheńskiego poświęcony możliwości wykorzystania transportu kolejowego i intermodalnego w rozwoju gospodarczym. Zwrócono w nim uwagę na rozmieszczenie krajowych stref przemysłowych w stosunku do lokalizacji terminali intermodalnych (kontenerowych) oraz wskazano na możliwości większego wykorzystania transportu kolejowego i intermodalnego w ich rozwoju. Wskazano bariery rozwoju transportu oraz ich wpływ na zwiększenie kosztów zewnętrznych transportu i jego negatywny wpływ na środowisko.

Kontynuacją tej problematyki jest praca K. Świerczewskiej-Pietras. Na tle możliwości rozwoju transportu śródlądowego w Polsce i Europie omówiono plan rewitalizacji drogi wodnej E40 i budowę nowego kanału żeglugowego Wisła–Brześć. Podkreślono wagę realizacji założonego programu, który umożliwi połączenia żeglugowe między Morzem Bałtyckim a Morzem Czarnym. Nadmieniono, że reaktywowany szlak wodny, w porównaniu z innymi środkami transportu, wpłynie na obniżenie kosztów transportu oraz na znaczne obniżenie degradacji środowiska przyrodniczego.

Druga grupa prac podejmuje problematykę działalności turystycznej. A. Rządzik i M. Żemła, prezentując działalność hotelarską, podkreślają, że szczególnie ważną rolę

odgrywa w niej marketing. Jego głównym celem jest wskazanie określonych zalet oraz wykreowanie atrakcyjnej marki danego obiektu. Na tym tle podjęto próbę oceny rozpoznawalności marek hoteli niezrzeszonych w strukturach organizacyjnych. Wyniki badań wskazały na stosunkowo niski poziom wiedzy respondentów o markach tej grupy hoteli.

Problematykę tę podjęły także M. Żmuda-Pałka, M. Siwek i A. Kolasińska. Autorki przyjęły wstępne założenie, że światowy trend dążenia do poprawy jakości życia będzie wpływał na potrzebę propagowania jego zdrowego trybu oraz na zmiany w dotychczasowych nawykach podróżniczych. W tym celu dokonano analizy usług spa i wellness w wybranych krakowskich hotelach. Podkreślono, że w wyniku nasilenia odpowiednich działań marketingowych systematycznie wzrasta zainteresowanie urlopami połączonymi z zabiegami odnowy biologicznej, a zwłaszcza dążenie do poprawy urody.

J.A. Wendt i T. Wiskulski przedstawili rozwijającą się turystykę morską. Podkreślono, że obecnie jest ona najszybciej rozwijającym się segmentem turystyki i przynosi znaczne dochody budżetowe miastom i portom. Wskazują na to wyniki badań dotyczące zmian nasilenia ruchu statków wycieczkowych i liczby turystów przybywających do Gdyni latach 1997–2016. Zwrócono uwagę na spadek liczby wizyt statków wycieczkowych, przy mało zmieniającej się liczbie turystów, co związane jest z wizytami coraz większych jednostek. Wskazano na brak znaczących inwestycji w infrastrukturę portową dla potrzeb turystyki morskiej, co w znacznym stopniu stanowi barierę dla jej rozwoju.

M. Szajt podjął próbę określenia, w jakim stopniu nasilenie usług turystycznych oraz popytu wewnętrznego i zewnętrznego wpływa na rozwój struktur regionalnych. W wyniku badań stwierdzono, że wpływ ten w układach regionalnych jest zróżnicowany i przejawia się zarówno we wzroście ruchu turystycznego, jak i w jego spadku. Podkreślono znaczne różnice w sezonowości pomiędzy turystami rezydentami a nie-rezydentami oraz zróżnicowaną częstotliwość odwiedzin w poszczególnych regionach. Stwierdzono, że turyści z zagranicy najbardziej zainteresowani są odwiedzinami dużych miast, co częściowo wynika także z przedłużenia w nich sezonu turystycznego.

B. Wójtowicz przyjmuje, że działalność turystyczna jest traktowana jako ważny czynnik wzrostu gospodarczego, zwłaszcza układów lokalnych, ale jej nadmiar może prowadzić do niekorzystnych skutków. Uzasadnia to wynikami badań w Jordanii, co ilustruje zwiększaniem niekorzystnego wpływu międzynarodowego ruchu turystycznego na pogarszający się stan zabytków architektury nabetejskiej i społeczność lokalną Petry, zwłaszcza negatywnym oddziaływaniem na plemiona beduińskie.

K. Ziółkowska-Weiss analizuje powiązania nasilenia migracji z aktywnością turystyczną. Wskazano, że wpływ czynników politycznych i prawnych Stanów Zjednoczonych odgrywa znaczącą rolę w ograniczaniu rozmiarów migracji ludności, zwłaszcza z krajów pozbawionych możliwości bezwizowych przyjazdów, w tym Polaków. Na tym tle przedstawiono ruch turystyczny chicagowskiej Polonii, na bazie wyników badań przeprowadzonych przy pomocy metody sondażu diagnostycznego na populacji 1014 osób.

Zdajemy sobie sprawę, że prezentowana problematyka badawcza wymaga w wielu wypadkach dalszych pogłębionych badań, do których zachęcamy zarówno autorów, jak i naszych czytelników, a nowe osiągnięcia zaprezentujemy w kolejnych tomach czasopisma.